

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

III. De Jure Patronatûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

CAP. III.
De Jure patronatûs.

I.

Breviores erimus in hâc tractatione, à quâ abstinere potuiffemus omnino, eò quod Canonistæ hodierni in Ecclesiâ Collegiatâ, cujus species est Cathedralis, jus patronatûs non admittant quoad præsentationem Rectoris, licet illi locum faciant quoad honores, & similia. Didacus Covarruvias in *releç. c. possessor de R. J. in 6. part. 2. §. 10. n. 3.* Sed & extra personam Rectoris & ejus prælaturam, nolunt excludere jus patronatûs, quoad alia beneficia inferiora. Rationem differentia reddunt istam, quia in Ecclesiis Collegiatis prælatus eligitur, istaque electio est quid merè spirituale, spiritualia autem non cadant in Laicos. Rochus de Curte de *jure patron. verb. in Ecclesiâ. n. 4.* Et quia adeò in beneficiis inferioribus non proceditur per viam electionis, facilius hinc in iis locum invenire ajunt jus patronatûs. At verò si negotium hoc ex principiis suis æstimari & expendi debeat, datas assertiones meras esse præsumptiones, ut Tertulliani verbo utar, facilè constabit. Nec enim concedimus, electionem esse quid merè spirituale, neque concedimus, spiritualia non cadere in Laicos, neque, inferiores ordines non conferri debere per electionem. Principia hæc sunt nullibi probata, nec admissa.

II. Didacus Covarruvias *d. l.* statuit, eo ipso quod Ecclesia Collegialis constituitur, simul dari & competere ipsi Collegio jus eligendi sibi prælatum, per *c. 1. §. de elect. & patronum* adeò Collegialem Ecclesiam instituentem sibi imputare debere, cum legem illam accipere teneatur, quæ ipsi actui jure inest. At verò ex positione unius argumentari non licet ad exclusionem alterius. Nec enim ex textu constat, agere in eo Lucium Papam de Ecclesiâ patronatâ. Imò verò si in Ecclesiâ Collegiatâ ab electione excludi non debent parochiani, multo minùs patronus, cui potius jus competit, excludi potest, aut debet. Parochianos autem adhiberi ad electionem presbyteri in Ecclesiâ Collegiatâ debere constat ex matrice *d. c. 1.* quam edidit Antonius Augustinus in *antiqu. colleç. r. c. 1. b. t.* ex quâ suppleri debet, quod in Raymundi compilatione deficit. Sic autem habent verba: *Nullus in Ecclesiâ, ubi duo vel tres fratres in congregatione fuerint, eligatur presbyter, nisi eorum electione, & convocatis eisdem etiam parochianis, atque in unum consentientibus &c.* Nec verò pugnare cum statu Ecclesiæ Collegiæ præsentationem prælati à Patrono factam constat ex eo, quod Covarruvias ipse *d. l.* admittit, patronum Laicum jus eligendi prælatum habere posse, si tempore constructionis Ecclesiæ aut dotationis id jus ex

Rr 2

con-

consensu Episcopi exceperit sibi. At verò quid opus est tali exceptione, si verum est, jus hoc acquiri per ipsam ædificationem & dotationem, uti statuunt Canonistæ per c. 25. §. de jur. patron. Stante hoc jure, quorsum excipitur Ecclesia Collegiata? aut, ut etiam hæc juri communi substet, quorsum alia nova contraria exigitur exceptio vel reservatio. Nihilominus tamen usitata observatum fuit, uti patet ex Innocentii III. lib. 1. epist. 21. ubi Marchio Brandenburgensis in fundatione Ecclesiæ conventualis ipsum jus præsentandi prælatum sibi reservavit; quam epistolam propterea miram, & glossas una lineâ delere dicit Franciscus Bosquetus in not.

III. Aliam rationem denegatæ laicis præsentationis in Ecclesiâ Collegiatâ reddit Gregorius IX. Pontifex in c. 51. X. de elect. eamque duplicem, primò, quia id esset perniciosum exemplo, deinde, quia redundaret in dispendium Ecclesiasticæ libertatis. Verum enimverò, quod primam rationem concernit, explicari debuisset, in quâ re pernicietas ista metuenda foret. Supra enim sufficienter probatum dedimus, ad ipsam totam Ecclesiam, uti ea ex Clericis & Laicis constat, pertinere jus eligendi pastores. Altera verò ratio, cum in Concilio Tridentino ad infringendum jus patronatus laicorum adducta fuisset, à quamplurimis improbari cœpit: quasi verò manifestior servitus non sit, pendere à curiâ Romanâ, quæ contra institutionem & fundationem ea administrat, scilicet beneficia, quàm à patrociniis secularium, qui ea conservant, uti refert Petrus Svavis in hist. Concil. Trid. lib. 8. prope finem. Quod verò addit Pontifex, ordinationem factam denunciandam esse patrono, ut suum si voluerit honestum impertiatur assensum, quod itidem à Clemente III. consultum fuit, c. 25. X. de jur. patron. id illudere magis videtur & offensas inferre juri patronatûs, quàm illud stabilire. Statuunt enim Doctores, consensum patroni ita requiri, ut velit nolitive validitas electionis permaneat, nec adeò de necessitate præcisâ eum postulandum esse, ita ut sine illo confirmari electio nequeat, aut confirmatio sine tali requisitione consensûs non sit valida. Vid. August. Barbosa ad d. c. 25. n. 5.

IV. Habere verò jus patronatûs etiam in Ecclesiis Cathedralibus locum, non tantum quod honorem & prærogativam aliquam, sed etiam quod electionem & præsentationem concernit, pluribus exemplis confirmat Julianus Vivianus de jure patronat. part. 1. lib. 3. c. 1. n. 38. More tamen Canonistis & Theologis Pontificiis usitato potestatem eam deducit ex concessionem Pontificis Romani, num. 37. sed quam parum attendit circa jus patronatûs, quod habent Hispaniæ Reges, Didacus Covarruvias d. l. n. 5. ubi jus illud ex præscriptione potius, & Concilii Toletani XII. decreto, & ex ipsâ constructione & dotatione Ecclesiarum ortum statuit, quàm ex privilegio pontificio. Idque jus tam pingue aserit, ut nisi à rege nominatus nemo possit dignitatibus Episcopalibus insigniri. Idem jus patronatûs ex

constructione & dotatione Ecclesiarum Cathedralium Regibus Hispaniæ competens urget Alphonfus Alvarez. Guerrer. *in spec. Princip. cap. 63. n. 2.* Ipsi, inquit, *Gothorum Reges*, à quibus Regum Hispanicorum originem in antecedentibus deduxerat, *discurrentibus annis construxerunt sacra templa & Ecclesias, ubi divina officia virtute divinâ celebrarentur, & ornamenta plurima ministrarunt, eæ quo jus patronatûs in iisdem Ecclesiis, præsertim cathedralibus acquisiverunt, & specialiter sibi reservaverunt.* Add. Fernand. Vasq. *lib. 1. controv. illust. cap. 22. n. 14.* Garfias Loaisa *ad cap. 6. Concilii Toletani XII*, sed cum stricturâ Petri de Marca *de concord. sacerdot. & imp. lib. 8. c. 10. n. 5.*

V. Dum hæc ratione Reges & Principes ex ædificatione & dotatione Ecclesiæ Cathedralis jus patronatûs acquirere solent, quod pluribus aliis exemplis comprobatur Rénatus Choppinus *de sacr. polit. lib. 1. tit. 4.* quid obstat, quo minùs etiam alii, qui Reges & principes non sunt, iisdem titulis patronatûs hoc jus in majoribus Ecclesiis sibi comparare queant? In Concilio quidem Tridentino *sess. 25. de reform. cap. 9.* cautum fuit, sacerdotii cujuscunque patronum audiendum neminem, nisi qui solemnnes juris patronatûs tabulas exhibeat, aut quinquagenariæ possessionis fidem faciat authenticis scripturis; reliqui patronatûs antiquati fuerunt prorsus, nisi qui summis principibus competunt in Cathedralibus aliasve Augustæ foundationis sacras Basilicas; sed decretum istud, cum in censuram hominum venisset, variis judiciis exceptum fuit, dicentibus nonnullis, injuriam fieri secularibus, quibus juris sui probationes difficiliores redditæ, totumque illud caput falso quodam pronuntiato niti, nempe omnia beneficia libera esse, nisi patronatus probetur. Nam contra certum esse, Ecclesias bona temporalia non habere, nisi à secularibus donata, quæ credibile non est, eâ lege ab ipsis concessa, ut Ecclesiasticis liberum esset ea dispensare & dissipare arbitrato suo. Itaque à primâ sui origine quodvis beneficium juri patronatus fuisse obnoxium, & pro tali præsumendum, nisi ubi ostendi potest donatio absoluta cum patronatûs cessione totali, referente Petro Svav. *d. lib. 8.* Quò facit, quod statuunt Doctores, per fundationem aut ædificationem Ecclesiæ jus patronatûs ipso jure acquiri, licet fundator id expressè non reservaverit, sed sufficere, quod tempore constructionis id expressè non remiserit. Martin. Mager. à Schönberg. *de advocat. armat. cap. 9. num. 533.* Nec tamen ratio apparet, cur Concilium Tridentinum solos exceptos velit Reges & principes à privatione juris patronatûs, nisi fortè metuendum sanctis Patribus fuit, ne perinde excitarentur super isto negotio tumultus, atque olim super Episcoporum investituris.

VI. Et cur verò non aliquis, qui Rege aut Principe inferior est, jus patronatûs habere queat in Ecclesiâ Cathedrali seu Episcopali, si posueris, fundatam aut ædificatam ab eo fuisse talem Ecclesiam? Si enim fundatio,

si ædificatio, si dotatio modus est acquirendi jus patronatus, & si patronatus jus locum etiam habet in Ecclesiâ Cathedrali, quid est, quod speciale hic Principibus largiatur axioma, & ex quo æstimandum erit id præcipuum? Imò verò longè majus metuendum est periculum ab eo, quem princeps, ut patronus, præsentat, quàm quem præsentat ab eo inferior, cum utique facilius & confidentius rejicere queat Episcopus hunc quàm illum. Hæc enim causa est, quod prohibuerit Hadrianus Papa, ne quis Laicorum Principum vel potentum semet infereret electioni aut promotioni Patriarchæ, metropolitæ aut cujuslibet Episcopi, apud Gratianum c. 1. dist. 63. Et additur ratio: *ne videlicet inordinata & incongrua fiat electio, vel confusio, vel contentio.* Contentio scilicet metuenda foret, si contradiceretur illi, quem princeps elegisset. Ita videmus, cavisse sibi Pontifices Romanos, ne monarchiæ à se fabricandæ impedimentum poneretur à potestatibus secularibus, & ut seorsim ageret Respublica Ecclesiastica.

VII. Duplici igitur jure patronatus in Ecclesiis muniti sunt Reges & Principes, Regio & vulgari. Sic enim distingui hodiè & dividi istud solet. Vulgari tamen non aliàs, nisi vel ædificaverint vel dotaverint Ecclesiam. Jus patronatus Regium consistit in potestate regendæ ac tuendæ Ecclesiæ. Jus regendi in quinque capitibus consistit, ut 1. instituantur Ecclesiæ ministri, qui digni fuerint, & removeantur indigni. 2. Ut visitentur statis temporibus Ecclesiæ, & corrigantur atque tollantur, quæ irreperunt, corruptelæ tam in doctrinâ, tum in disciplinâ. 3. Ut ministris Ecclesiæ prospiciatur de foro privilegiato, 4. ut benè administrantur bona Ecclesiæ temporalia, & 5. ut de causis mixtis cognitores & judices constituantur speciales. Hoc jus Regium, quod Christianam fidem concernit, tribus persecutionum seculis prioribus post Christum natum planè non extitit, & sic primitiva Ecclesia fuit sine patronatu Regio. Neque enim Episcopi præfuerunt jurisdictione aliquâ, sed exemplis & severitate disciplinæ, quam *Ἰσχυρία* appellarunt Græci, cœtui suo præverunt, & summâ cum fide administrarunt omnia. Postquam verò per Constantinum M. Christiana religio in gremium imperantium transiit, patronatus hoc jus illicò competere illis cœpit, quod exerceverunt etiam non invitis Pontificibus Romanis, pietatem & religionem Christianam tum temporis plus æstimantibus & colentibus, quàm externum splendorem & imperium plusquam Regium.

VIII. Ad exemplum hujus patronatus Regii videtur introductum jus patronatus vulgare, quod quidem suas habuit ætates, & ex parvis initiis paulatim crevit, uti ferè jura cætera omnia. Antiquitus enim præter professionis aditum, qui omni Christiano debetur, nihil proprii juris in Ecclesiis à se fundatis aut ædificatis habebant patroni, quem solum illis permittebat

Gela.

Gelasius Papa c. *pie mentis* § c. *Frigentius* 16. q. 7. Quid hic per processionem aut processionis aditum intelligatur, variant Doctores. Omisfis significationibus, quas vocabulum processionis in jure civili habet, de usu ejus Ecclesiastico videndum. Cultum processionis vocat idem Gelasius c. *precepta* 3. de *consecrat. dist. 1.* & videtur tum ibi, tum *can. 5. seq.* vocabulum id interpretari per frequentationem publicam & integrum conventum, quò & facit ejusdem Gelasii sententia in c. *presbyteri dist. 24.* Eodem significato videtur vocabulum id accepisse antiquus Metaphrastes Concilii Laodicensi, dum *συναξιν* in *can. 17.* reddidit per *processionem*, quam per *conventum* vertit Dionysius Exiguus. Haud aliter etiam Gregorius M. usus est vocabulo processionis. Quam enim *lib. 4. epist. 41.* vocavit processionem, sequente *epist. 43.* appellat popularem conventum. Ex quibus patet, processionem publicam, *συναξιν*, item *δημοσίαν σύνοδον* apud Justinianum *novell. 67.* publicam frequentationem, popularem conventum, & processionis aditum, eundem antiquitus habuisse significatum. Sequioribus verò temporibus religiosæ precantis agminis certo cum ritu ac ceremoniâ obambulationi, uti eam definit Nicolaus Serarius *lib. 1. cap. 1.* adhæsit, & quasi propria facta est. Ita ut per processionem nunc ferè unicus ille intelligatur actus, cum ab una Ecclesiâ in aliam Clerus simul & populus publicè progrediuntur, supplicationis & orationis causâ.

IX. Nec uno tamen modo se habebant loca sacra. Invaluerat enim aliquando, ut Oratoria privata extruerentur, ad quæ nec publici conventus nec publicæ processiones fiebant. Atque illa unâ cum hereditate ad posteros transibant, cum licet religiosa loca essent, publico tamen cultui & publicis congregationibus destinata nondum erant. Et in his cœpisse primum jus patronatûs privatorum probabile est, cum nec presbyter aliquis constitutus in illis esset, & si sacra facere oporteret, presbyter aliquis ab Episcopo postulari debuit. Protractum verò deinde id jus fuit etiam ad Ecclesias & ea loca sacra, ad quæ procedebatur, & in quibus conventus publici agebantur, sed in illis nihil omninò juris proprii habebat ab initio patronus, præter processionis aditum, qui omni Christiano debetur, uti loquitur Gelasius *d. l.* Quæ verba ita interpretantur Antonius Bengueus & Franciscus Pinsonius *de benefic. tit. de onerib. Eccles. §. 3. n. 4.* ut significant, post foundationem Ecclesiæ auctoritate ordinariâ confirmatam licere patrono in Ecclesiam suam convenire publicè, & cum omnibus Christianis, quod aliàs non liceret. Eâ quæratione coërcitam, putant illi, Patronorum quorundam proterviam, qui cum eo tempore processiones non essent communes omnium fidelium in uno cœtu, sed alium cœtum constituerent processiones clericorum, alium monachorum, alium viduarum, alium puerorum, ipsi etiam specialem cœtum constituere ausi fuissent. Voluisse igitur Ge-

lasium

ladium processiones illas ac omnibus fidelibus in uno cœtu peragi, & hinc patronis quoque concessum fuisse cum reliquis aditum ad Ecclesias à se fundatas, & publico cultui consecratas, ad quas ante consecrationem nec patronis, nec cæteris in participationem mysteriorum divinorum concessum erat.

X. Sed hic in diversam abit, & veterum magis sententiam amplectitur Antonius Dadinus Alteserra *ad c. 26. X. de jure patr.* Ait enim, Gelasii dictum non ita accipiendum esse, ut patronus non alio jure habeat processions aditum, quam quo vilis plebecula, quæ nihil meruit de Ecclesia, alioquin enim frustra Pontificem fundatori excepisse processions aditum, si non esset eo usus alio jure, quam quo privatus quilibet, & unus è plebe; sed intelligendum esse specialem aliquem honorem, qui propterea etiam processions honor diceretur, *c. 25. X. de jur. patronat.* & processions Gratia à Gregorio Magno *lib. 12. epist. 19.* istumq; honorem consistere ait in eo, quod procedenti Patrono in Ecclesiam fortè die Iolenni foundationis, Clerici occurrerent solemniter cum processione, eumque in finem adducit verba Fulberti Episcopi Carnotensis *ex epist. 21.* scribentis: *Die proximâ Comes Theobaldus redit, se in processionem recipi cum processione præmandat &c.* Non multum ab hâc sententiâ discedunt illi, qui putant, processions honorem maximè consistere in eo, ut in Ecclesiâ, sive cœtibus Christianorum in eâ congregatis, patronus primum & illustriorem locum obtineat, in processionibus cæteros præcedat, & in aliis quoq; præferatur. Claudius Marechallus Advocatus Parisiensis in *tr. juris honorifici.* Utraque hæc sententia Veteribus etiam cognita & adprobata fuit, uti videre licet apud Antonium de Butrio *ad c. 25. de jure patron. n. 21.* Cæsar. Lambertin. *de jure patron. q. 1. pr. n. 14.* Sed neutra hæc satis conformis videtur verbis Gelasii, qui planè nihil præcipui relinquit patrono, quod non habeat quivis Christianus alius. Nec poterit Alteserra ex novioribus ritibus veteres æstimare, cum utique Fulbertus ineunte demum seculo undecimo floruerit.

XI. Quicquid verò hujus sit, id maximè videtur inde probari posse, quod tempore Gelasii patronus Ecclesiæ à se ædificatæ, nondum habuerit jus præsentandi clericos. A Justiniano plerique introductum autumant, ut Patronus clericos institueret, interveniente autoritate Episcopi. *novell. 57, cap. 2. & novell. 123, cap. 18.* In Occidente verò serius id admissum à Pontificibus Romanis, nec ut videtur, ante Concilium Toletanum nomen, cujus decretum apud Gratianum *c. decernimus 16. q. 7.* his verbis legitur: *Decernimus, ut quamdiu fundatores Ecclesiarum in hac vitâ superstites fuerint, pro eisdem locis curam habeant sollicitam; atq; Rectores idoneos in iisdem basilicis iisdem ipsi Episcopo offerant ordinandos.* Antiquiora quidem adhuc, sed obscuriora ejus rei occurrunt vestigia in *c. in parocia 16. q. 1.* & in *Abbatem 18.*

tem 18. q. 2. de quibus tamen dubitari adhuc potest, utrum à Laico, Domino prædii, Clericus propolitus fuerit ex jure patronatûs per modum præsentationis, an verò per modum consilii? Nec aliùs tamen hinc repetendum foret jus illud præsentationis, ex quo hodiè jus patronatûs æstimari solet, quàm à temporibus Pelagii.

XII. Ab eodem Pelagio permiffum fuit patronis, ut partem aliquam oblationum, quæ solennibus diebus in conventibus publicis offerrentur, acciperent & sibi retinerent, dummodo id foundationis tempore nominatim cautum fuisset, uti patet ex c. *Eleutherius* 18. q. 2. Quod capitulum in antiquis editionibus & apud Contium Gelasio tribuitur, sed ab emendatoribus Pelagio vindicatum fuit. Istam verò consuetudinem tolerare amplius noluit Concilium Bracarense II. apud Gratianum c. 8. de consecrat. dist. 1. *Si quis basilicam non pro devotione fidei, sed pro questu cupiditatis ædificet, ut quicquid de oblatione populi colligitur, medium cum clericis dividat, eò quod basilicam in terrâ suâ condidit, hoc de cætero observari debet, ut nullus Episcoporum tam abominabili voto consentiat, nec basilicam, quæ non pro sanctorum patrocinio, sed magis sub tributariâ conditione est condita, audeat consecrare.* Econtrario verò patronis ad inopiam redactis necessaria alimenta præstari debere in Concilio Toletano IV. c. 37. constitutum fuit: *Quicumq; fidelium propriâ devotione de facultatibus suis Ecclesiæ aliquid contulerint, si fortè ipsi aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Ecclesiâ suffragium vitæ pro temporis usu percipiant.* Apud Gratianum c. *quicumq;* 16. q. 7.

XIII. Plura patronorum jura adducere nunc nihil attinet. Redeo ad id, quod præcipuum est, quodq; in præsentatione Clericorum consistit. Eam ita necessariam in Ecclesiâ patronatâ statuunt Canonistæ, ut institutio Ordinarii spreto Patrono facta nulla planè sit & irrita c. *decernimus* 16. q. 7. c. 8. x. de jur. patron. Rectè omninò, dummodo dextrè explicetur, neque excludatur populus reliquus ab electione sui pastoris. Hactenus enim non facio cum Canonistis, quando statuunt, electionem Episcopi ad solos pertinere Canonicos, electionem verò presbyterorum & reliquorum Clericorum ad solum Episcopum; præsentationem autem à patrono factam ita absolutam faciunt, ut præter eum ad electionem Clerici nemo quisquam suffragio suo admitti amplius debeat, sed ex nudo & simplici ejus arbitrio Clericus instituendus sit, dum ne inidoneus Episcopo tantùm videatur. Quæ capita rectè perstringit, & jus patronatûs propterea rejicit Gisbertus Voetius in *polit. Eccles. part. 2. lib. 3. tr. 2. c. 1. seqq.* Quod si verò jus præsentandi ita explicetur, ut solum denotet jus nominandi, & proponendi certam aliquam personam, de eâ autem & qualitatibus ejus judicium relinquat, non Episcopo tantùm, sed toti etiam Ecclesiæ, & electio ita ab omnibus ordinibus, quotquot Ecclesiam constituunt, perficiatur, causæ

nihil erit, cur jus patronatûs, tot jam seculis receptum, rejici debeat, & ex Ecclesiâ prorsus eliminari. Sanè necessarium est in omni societate, ut sit aliquis, qui primum habeat suffragium, quique de rebus agendis primo loco suam dicat sententiam. Quod si igitur placuerit, ut circa electionem ministri Ecclesiæ Laicus aliquis de Ecclesiâ benè meritus primum habeat votum, non exclusis reliquis, qui ejusdem Ecclesiæ membra sũnt, quid est, quod reprehendi in tali ordine queat? Et ita se habet hodiè jus patronatûs in Ecclesiis Saxonis, in quibus non alio modo finem concionem *δοκιμασιον* ad populum habere jubentur Candidati duo, tres, quatuorve à patrono nominati, nisi ut ex illis eligi deinceps possit maximè idoneus.

XIV. Et sub hâc limitatione atque restrictione si exerceatur jus patronatûs, non video quid obstat, quo minus illud etiam in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis locum habere queat. Improbavimus supra mores hodiernos, quibus à solis Canonis Episcopus eligi consuevit. Improbaremus etiam, si soli patrono, sive secularis, sive Ecclesiasticus is fuerit, ea potestas relinqueretur. Dum autem patrono solum hunc honorem tribuimus, ut de personâ ad Episcopatum promovendâ cogitet, ejusque, quam idoneam putaverit, nomen reliquæ Ecclesiæ publicè proponat, eamque in conspectum omnium sistat, ut adeò communi totiûs Ecclesiæ suffragio is deinceps eligatur, non puto, à quoquam improbari talem procedendi modum posse. Sic enim facilè omnia evitabuntur incommoda, quæ in jure patronatûs à Canonistis proposito exagitat. Gisbertus Voëtius *di. l.* Et proficitur ipse *cap. 9.* sè tantum jus patronatûs papale, prout à se ex Canonistis pontificiis descriptum fuit, & novum in Belgio à nonnullis patronis vindicatum atque usurpatum refutare. Quomodo, inquit, alicubi in Germania adhuc vigeat & usurpetur, non respexi, nec attendi.

XV. Ut eo clariùs constet, quâ ratione in Ecclesiis nostris jus patronatûs locum habeat, operæ pretium erit, ex responsò Theologorum Wittebergenfium, quod habetur in Consiliis eorundem *part. 2. pag. 18.* verba aliqua huc pertinentia annectere, quæ talia sunt: *Vocationem legitimam quod attinet, ea non ad unum ordinem hominum in Rep. aut Ecclesiâ, multo minùs ad unum hominem spectat, sed totiûs Ecclesiæ jus est, quæ tota habet potestatem constituendi ministerii & vocandi Ecclesiæ ministros. Et quia tres hominum ordines sunt in Ecclesiâ, ministerium, magistratus Christianus & plebs, singulis sunt sue certæ partes in administrandâ ministrorum vocatione. Quod ut planius intelligatur, requisita ad vocationem legitimam diligenter consideranda sunt. Vacante loco in ministerio ut is suppleatur, necesse est personam unam seu plures idoneas denominari Ecclesiæ. Denominationem sequitur probatio in concionibus habendis & aliis ministerii requisitis: Hanc exploratio doctrinæ, donorum & sinceritatis, denique ordinatio & institutio ad officium Ecclesiasticum. Hæc omnia comple-*
mur

mur legitime vocationis nomine, in quibus trium ordinum in Ecclesiâ quilibet suum habet, quod expediat. Nominacionem persone olim quidem modo Magistratus, postquam Christianus factus est, modo presbyteri, nonnunquam plebs sibi vindicaverunt, ut in electione Ambrosii videre est. Deinceps verò, cum sæpe magni motus in electione personarum existerent, autoritate Magistratûs condita sunt jura patronatûs, quibus his, qui Ecclesias sive fundarunt, sive re ditibus dotarunt, potestas facta est denominandi & vocandi pastorem idoneum ad vacantem Ecclesiam. --- Et si igitur patroni eligant personam, eamq; denominent Ecclesiæ; tamen nisi ministrorum & plebis sive auditorum accedat consensus non est censenda legitima vocatio. Vetus enim canon est: Ne quis detur invitis. Hinc cernitur in praxi veteris Ecclesiæ semper ad vota horum patronorum accessisse Cleri populiq; suffragia. --- Ipsa verò ratio dicit, si qui in Ecclesiâ ista, cui præficiendus est minister, sint jam ante ministri ordinarii verbi, ut eorum quoq; in deligendo Collegâ judicium merito audiatur, cum ut auditoribus invitis Pastor, ita & pastoribus & ministris invitis Collega non sit obtrudendus. Restringitur ergo jus patronatûs ad ministerii & auditorum consensum, quo ob legitimas & probatas causas non accedente, irrita nominatio aut electio facta à patrono, & querenda alia persona, in quam Ecclesiâ tota consentiat. Ubi omnium ordinum consensus adfuerit, persona à patrono remittitur ad Superintendentem, qui gubernationi Ecclesiæ est præfectus, sive ad aliam Ecclesiâ, cuius in doctrinâ sinceritas probatur, ut factâ exploratione doctrine & donorum fiat publica vocationis approbatio & separatio persone ad ministerium Evangelii, quam deinde sequitur institutio, quâ datur novo Pastori Ecclesiâ sua docenda ac regenda, & vicissim Pastor Ecclesiæ, ut eum audiat tanquam legitime à Christo sibi datum ἡγούμενον & Doctorem. Eâ lege si jus patronatûs usurpetur, ut auditoribus libera approbatio persone nominatæ & Ministerio Ecclesiastico liberum judicium relinquatur, nihil habet incommodi, & cuiq; quod suum est, relinquatur, & ad praxin veteris Ecclesiæ quam proximè acceditur.

XVI. Cavendum verò omnium maximè est patronis, ne hoc sibi competens jus in corruptelas degenerare faciant, & in pessimos usus vertant. Sæpe olim, qui oratoria sibi juxta prætoria sua construxerant, licere sibi ex domesticis, suis qualemcunque clericum constituere & Episcopo præsentare, opinabantur, ut & Sacerdotem haberent simul, & mancipium suis obsequiis destinatum. Declamat vehementer adversus pessimam istam consuetudinem Agobardus Archiepiscopus Lugdunensis lib. de privileg. & jure Sacerdotii c. 11. Increbuit, inquit, consuetudo impia, ut penè nullus inveniatur anhelans & quantulumcunq; proficiens ad honorem & gloriam temporalem, qui non domesticum habeat Sacerdotem, non cui obediat, sed à quo incessanter exigat licitam simul atq; illicitam obedientiam, non solum in divinis officiis, verum etiam in humanis; ita ut pleriq; inveniuntur, qui aut ad mensas ministrant, aut saccata vina misceant, aut canes ducat, aut caballos, quibus femine sedent, re-

gant, aut agellos provideant. Et quia tales, de quibus hæc dicimus, bonos Sacerdotes in domibus suis habere non possunt, non curant omninò, quales clerici illi sint, quantâ ignorantia cæci, quantis criminibus involuti; tantum, ut habeant presbyteros proprios, quorum occasione deserant Ecclesias seniores & officia publica. Quod autem non habeant eos propter religionis honorem, apparet ex hoc, quod non habent eos in honore. Unde & contumeliosè eos nominantes; quando volunt illos ordinari presbyteros, rogant nos, aut jubent, dicentes: Habeo unum Clericionem, quem mihi nutriti de servis meis propriis, aut beneficalibus, sive pagensibus; aut obtinui ab illo vel illo homine, sive de illo vel illo pago. Volo, ut ordines eum mihi presbyterum. Cumq; factum fuerit, putant ex hoc, quod majoris ordinis Sacerdotes non eis sint necessarii, & derelinquunt frequenter publica officia & prædicamenta &c.

XVII. Inde verò ortum habuit pessima consuetudo alia, ut, qui à patronis sacerdotia obtinere volebant, aut fœdis obsequiis ea mereri, aut pecuniâ numeratâ comparare studerent, putantes, integram planè, & incontaminatam, nulloque Simonix vitio affectam esse suam ordinationem, dummodo ordinatori suo nihil detur, aut debeatur. Acerrimè morem istum perstringit Hincmarus Remensis in capitulis anno Domini DCCC LXXIV. conscriptis cap. 5. Sæpè, inquit, vos admonui de exeniis superfluis contra sacras regulas pro Ecclesiis viduat'is non dandis. Sed, sicut audivi, vos non inde castigatis, sed vos ipsos, & vestros nutritos in maledictionem Simoniacæ hæreseos traditis. --- Et non necesse esset vobis petere Ecclesias cum superfluo exenio: quia quicq; fideles, si vestra culpa non esset, plus quærerent bonos Clericos, quam vestros denarios. Et hoc non suffertis; sed vos & vestros nutritos in maledictionem mittitis, cum dato patronis præmio vobis & illis peccatum emitis.

CAP. IV.

De Subjecto electionis; qui & quales ad Episcopatum eligi debeant.

I.

Supra jam anticipavimus dicere, non nisi dignos eligi debere. Et hæc omnium quidem Doctorum est sententia. Sed quando ab eis informari cupis porro, quis dignus dici debeat, & num eligi possit dignus, omisso digniore, multa & magna inter eos est disceptatio. Ante omnia autem notandum est, dignitatem talem non esse æstimandam ex affectu commendantium, aut censu fortunæ, nec præcisè ac absolutè ex virtute morali, quæ boni viri est; sed relativè ex virtute ad finem officii congruâ, quando quis ad id munus de quo agitur virtute sufficienti instructus est, etiamsi quoad aliam virtutem alius dignior reperiatur. Ut enim, si Resp. destitueretur bono artifice in arte sulphurariâ aut bono balistario, ineptire & in-